

DE HEILIGE STOEL

APOSTOLISCHE EXHORTATIE
C'EST LA CONFIANCE

VAN DE HEILIGE VADER
FRANCISCUS

OVER HET VERTROUWEN IN DE BARMHARTIGE LIEFDE VAN GOD
TER GELEGENHEID VAN DE 150STE VERJAARDAG
VAN DE GEBORTE VAN
DE HEILIGE THERESIA VAN HET KIND JEZUS EN HET HEILIG GELAAT

1. *“C’est la confiance et rien que la confiance qui doit nous conduire à l’Amour”*: “Het is het vertrouwen en niets anders dan het vertrouwen dat ons naar de Liefde moet leiden”.¹

2. Deze indringende woorden van de heilige Theresia van het Kind Jezus en het Heilige Gelaat zeggen alles, daar zij de geest van haar spiritualiteit samenvatten, en zij zouden voldoende zijn om het feit te rechtvaardigen dat zij tot kerklerares is uitgeroepen. Slechts het vertrouwen, “niets anders”, er is geen andere weg die moet worden afgelegd om tot de Liefde die alles geeft, gebracht te worden. Door het vertrouwen stroomt de bron van de genade over in ons leven, het evangelie wordt vlees in ons en verandert ons in kanalen van barmhartigheid voor onze broeders en zusters.

3. Het is het vertrouwen dat ons iedere dag ondersteunt en ons staande zal houden ten overstaan van het aangezicht van de Heer, wanneer Hij ons tot zich zal roepen: “In de avond van dit leven zal ik voor U verschijnen met lege handen, omdat ik U niet vraag, Heer, mijn werken te tellen. Iedere gerechtigheid van ons is bevlekt in uw ogen. Ik wil mij dus bekleden met uw eigen gerechtigheid en van uw Liefde het eeuwige bezit ontvangen van Uzelf”.²

¹ Santa Teresa di Gesù Bambino e del Volto Santo, *Opere Complete, Scritti e ultime parole*, LT 197, Aan zuster Marie du Sacré-Coeur (17 september 1896), Rome 1997, 538.

Voor de Italiaanse versie van de geschriften wordt altijd verwezen naar deze uitgave, die de volgende sigla gebruikt: Ms A: Handschrift “A”; Ms B: Handschrift “B”; Ms. C: Handschrift “C”; LT: Lettere (Brieven); P: Poëzie (Gedichten); Pr. (Preghiere (Gebeden); PR: Pie Ricerche (Vrome recreaties); QG: Quaderno giallo di Madre Agnese (Geel dagboek van Moeder Agnes); UC: Ultimi Colloqui (Laatste gesprekken).

² Pr. 6, *Het aanbieden van mijzelf als slachtoffer van het brandoffer aan de Barmhartige Liefde van de goede God* (9 juni 1895): 943.

4. De kleine Theresia is een van de bekendste en meest geliefde heiligen in heel de wereld. Zoals met de heilige Franciscus van Assisi gebeurt, wordt zij zelfs door niet-christenen en niet-gelovigen bemind. Zij is ook door de UNESCO erkend als een van de meest betekenisvolle figuren voor de hedendaagse mensheid.³ Het zal goed voor ons zijn haar boodschap uit te diepen bij de herdenking van de 150ste verjaardag van haar geboorte op 2 januari 1873 in Alençon en de honderdste verjaardag van haar zaligverklaring.⁴ Maar ik heb deze exhortatie niet willen publiceren op een van die data of op de dag van haar gedachtenis, opdat de boodschap verder gaat dan een jaarlijkse herdenking en wordt gezien als deel van de geestelijke schat van de Kerk. De datum van deze publicatie, de gedachtenis van de heilige Theresia van Avila wil de heilige Theresia van het Kind Jezus en het Heilig Gelaat laten zien als een vrucht van de hervorming van de Karmel en van de spiritualiteit van de grote Spaanse heilige.

5. Haar aardse leven was kort, nauwelijks vijftientig jaar, en eenvoudig als ieder ander, eerst doorgebracht in het gezin en vervolgens in de Karmel van Lisieux. De buitengewone kracht van licht en liefde, uitgestraald door haar persoon, bleek onmiddellijk na haar dood met de publicatie van haar geschriften en de ontelbare genaden die door de gelovigen die haar aanriepen, werden verkregen.

6. De Kerk heeft snel de buitengewone waarde van haar getuigenis en de oorspronkelijkheid van haar evangelische spiritualiteit erkend. Theresia ontmoette paus Leo XIII ter gelegenheid van de pelgrimstocht naar Rome in 1887 en zij vroeg hem verlof om in te treden in de Karmel op vijftienjarige leeftijd. Kort na haar dood realiseerde de heilige Pius X zich haar geweldige spirituele statuur, zodat hij stelde dat zij de grootste heilige van de moderne tijd zou worden. Na in 1921 eerbiedwaardig te zijn verklaard door Benedictus XV, die haar deugden preees en deze concentreerde op de “kleine weg” van haar spirituele jeugd,⁵ werd zij honderd jaar geleden zalig- en vervolgens op 17 mei 1925 heilig verklaard door Pius XI, die de Heer dankte dat Hij hem had toegestaan dat Theresia van het Kind Jezus en het Heilig Gelaat “de eerste zalige” was “die door hem tot de eer van de altaren was verheven, en de eerste heilige die door hem heilig verklaard was”.⁶ Dezelfde paus riep haar in 1927 uit tot patrones van de missies.⁷ Zij werd in 1944 uitgeroepen tot één van de patronessen van Frankrijk door de eerbiedwaardige Pius XII,⁸ die bij verschillende gelegenheden het thema van de spirituele jeugd uitdiepte.⁹ De heilige Paulus VI herinnerde graag aan zijn eigen doopsel, ontvangen op 30 september 1897, de dag van de dood van de heilige Theresia, waarop hij ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van haar geboorte een geschrift omtrent haar leer richtte

³ Voor de periode 2022-2023 heeft de UNESCO ter gelegenheid van de 150ste verjaardag van haar geboorte de heilige Theresia van het Kind Jezus opgenomen in de personen die gevierd moeten worden.

⁴ 29 april 1923.

⁵ Vgl. *Decreet over de deugden*, 14 augustus 1921: AAS 13 (1921), 449-452.

⁶ *Homilie voor de heiligverklaring* (17 mei 1925): AAS 1925, 211. De Italiaanse tekst in *Toespraken van Pius XI*, verzorgd door D. Bertetto, vol. I, Turijn 1959, 383-384.

⁷ Vgl. AAS 20 (1928), 147-148.

⁸ Vgl. AAS 36 (1944), 329-330.

⁹ *Brief aan mgr. François-Marie Picaut, Bisschop van Bayeux en Lisieux* (7 augustus 1947). De Franse tekst in *Analecta OCD* 19 (1947), 168-171. De Italiaanse tekst in de vertaling van *Rivista di Vita Spirituale* 1 (1947), 444-448. *Radioboodschap voor de inwijding van de basiliek van Lisieux* (11 juli 1954): AAS 46 (1954), 404-407.

aan de bisschop van Bayeux en Lisieux.¹⁰ Gedurende zijn eerste apostolische reis naar Frankrijk in juni 1980 begaf de heilige Johannes Paulus II zich naar de aan haar gewijde basiliek en in 1997 riep hij haar uit tot kerklerares,¹¹ haar vervolgens beschouwend “als deskundige in de *scientia amoris*”.¹² Benedictus XVI heeft het thema van haar “wetenschap van de liefde” weer opgenomen door haar voor te houden als “een gids voor allen, vooral voor hen die in de schoot van het Volk van God het ambt van theoloog uitoefenen”.¹³ Ten slotte heb ik de vreugde gekend haar ouders Louis en Zélie in 2015 gedurende de synode over het gezin heilig te verklaren en heb ik onlangs een catechese aan haar gewijd in de reeks over de apostolische ijver.¹⁴

1. Jezus voor de anderen

7. In de naam die zij koos als religieuze springt Jezus in het oog: het “Kind” dat het mysterie van de menswording laat zien en het “Heilig Gelaat”, dat wil zeggen het gelaat van Christus die zich geeft tot het einde op het kruis. Zij is “de heilige Theresia van het Kind Jezus en het Heilig Gelaat”.

8. Theresia “ademde” voortdurend de Naam van Jezus als een daad van liefde tot haar laatste zucht. Zij had deze woorden ook in haar cel ingegrift: Jezus is mijn enige liefde”. Het was haar interpretatie van de woorden die hun hoogtepunt bereiken in het Nieuwe Testament: “God is liefde” (1 Joh. 4, 8.16).

Een missionaire ziel

9. Zoals bij iedere authentieke ontmoeting met Christus gebeurt, riep deze geloofservaring haar tot de missie. Theresia heeft haar zending met deze woorden kunnen definiëren: “In de hemel zal ik hetzelfde wensen als op aarde: Jezus liefhebben en Hem doen liefhebben”.¹⁵ Zij heeft geschreven dat zij in de Karmel was ingetreden “om de zielen te redden”.¹⁶ Dat wil zeggen dat zij haar toewijding aan God niet opvatte zonder het zoeken naar het welzijn van haar broeders en zusters. Zij deelde de barmhartige liefde van de Vader voor de zondige zoon en dochter en die van de Goede Herder voor de verloren, ver verwijderde, gewonde schapen. Daarom is zij patrones van de missies, meesteres van de evangelisatie.

10. De laatste bladzijden van de *Geschiedenis van een ziel*¹⁷ zijn een missionair testament, zij zijn een uitdrukking van de wijze waarop zij de evangelisatie door aantrekkingskracht, niet door druk of proselitisme verstond,¹⁸ Het is de moeite waard te lezen hoe zijzelf dit samenvat: “*Trek mij aan, wij zullen snellen naar de reuk van uw geuren*. O Jezus, het is derhalve evenmin noodzakelijk te zeggen: Trek door mij

¹⁰ Vgl. *Brief aan mgr. Jean-Marie-Clément Badré, bisschop van Bayeux en Lisieux ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van de geboorte van de heilige Theresia van het Kind Jezus* (2 januari 1973): AAS 65 (1973), 12-15.

¹¹ Vgl. AAS 90 (1998), 409-413, 930-944.

¹² Apost. brief *Novo millennio ineunte*, 42: AAS 93 (2001), 296.

¹³ *Catechese* (6 april 2011): *L'Osservatore Romano* (7 april 2011), 8.

¹⁴ *Catechese* (7 juni 2023): *L'Osservatore Romano* (7 juni 2023), 2-3.

¹⁵ LT 220, *Aan de eerwaarde heer M. Bellière* (24 februari 1897): 561.

¹⁶ Ms A, 69 v°: 187.

¹⁷ Vgl. Ook Ms C, 33v^o-37r^o: 274-279.

¹⁸ Vgl. apost. exhort. *Evangelii gaudium* (24 november 2013), 14, 264: AAS 105 (2013), 1025-1026.

aan te trekken de zielen aan die ik liefheb. Dit eenvoudige woord “Trek mij aan” is genoeg. Heer, ik begrijp het, wanneer een ziel zich heeft laten boeien door de betoverende reuk van uw geuren, zij zou niet alleen kunnen lopen, alle zielen die ik liefheb, worden achter haar aan meegesleept: dat gebeurt zonder dwang, zonder inspanning, het is een natuurlijk gevolg van haar door U aangetrokken worden. Als een stroom die zich onstuimig in de oceaan stort, alles wat hij onderweg heeft ontmoet, achter zich aan sleept, zo trekt de ziel, o mijn Jezus, die in de oceaan zonder oevers van uw liefde verzinkt, aan met alle schatten die zij bezit... Heer, U weet het, ik heb geen andere schatten dan de zielen waarvan het U heeft behaagd die met de mijne te verenigen”.¹⁹

11. Hier haalt zij de woorden aan die de bruid richt tot de bruidegom in het Hooglied (1, 3-4), volgens de interpretatie, uitgediept door de twee kerkleraren van de Karmel, de heilige Theresia van Jezus (*red. van Avila*) en de heilige Johannes van het Kruis. De Bruidegom is Jezus, de Zoon van God, die zich heeft verenigd met onze mensheid in de menswording en deze op het kruis heeft verlost. Daar heeft Hij uit zijn geopende zijde de Kerk, zijn geliefde Bruid, door wie hij het leven heeft gegeven (vgl. Ef. 5, 25) het leven geschonken. Treffend is hoe de kleine Theresia, toen zij zich ervan bewust was dat de dood nabij was, dit mysterie, in zichzelf opgesloten, niet alleen maar in troostende zin beleeft, maar met een vurige apostolische geest.

De genade die ons bevrijdt van zelfgerichtheid

12. Iets dergelijks gebeurt, wanneer zij verwijst naar de werkzaamheid van de Heilige Geest, die onmiddellijk een missionaire betekenis krijgt: “Ziehier mijn gebed: ik vraag Jezus mij te trekken in de vlammen van zijn liefde, mij zo nauw met Hem te verenigen dat Hij in mij leeft en handelt. Ik voel dat hoe meer het vuur van de liefde mijn hart in brand zal zetten, hoe meer ik zal zeggen: “Trek mij aan”, nog meer de zielen die zullen naderen tot mij (arm, klein stuk nutteloos oud ijzer, als ik mij zou verwijderen van de goddelijke vuurpot), zullen snellen naar de uitstroming van de geur van hun Geliefde, omdat een van liefde brandende ziel niet werkeloos kan blijven”.²⁰

13. In het hart van Theresia is de genade van het doopsel een onstuimige stroom geworden die uitmondt in de oceaan van de liefde van Christus, een menigte van zusters en broeders met zich meesslepend, hetgeen in het bijzonder na haar dood is gebeurd. Dat is haar belofde “regen van rozen” geweest.²¹

2. De kleine weg van het vertrouwen en de liefde

14. Een van de belangrijkste ontdekkingen van voor het welzijn van heel het Volk van God is haar “kleine weg”, de weg van het vertrouwen en de liefde, ook bekend als *de weg van de spirituele jeugd*. Allen kunnen hem volgen, in welke staat van leven ook, op ieder ogenblik van het bestaan. Het is de weg die de hemelse Vader openbaart aan de kleinen (vgl. Mat. 11, 25).

¹⁹ Ms C, 34r^o: 275.

²⁰ *Ibid.*, 36 r°: 277-278.

²¹ QG, 9 juni 1897, 3: 991.

15. Theresia vertelt over de ontdekking van de kleine weg in de *Geschiedenis van een zie^l*: “Ondanks mijn kleinheid kan ik streven naar de heiligheid. Mij anders, groter, maken dan ik ben, is niet mogelijk voor mij: ik moet het doen met zoals ik ben met al mijn onvolkomenheden; maar ik wil de manier zoeken waarop ik naar de hemel kan gaan langs een kleine, zeer rechte, zeer korte, geheel nieuwe weg”.²³

16. Om deze te beschrijven gebruikt zij het beeld van de lift: “De lift die mij moet verheffen tot de hemel, zijn uw armen, o Jezus! Daarom hoef ik niet groter te groeien, integendeel, het is noodzakelijk dat ik klein blijf, dat ik het steeds meer wordt”.²⁴ Klein, niet in staat om op zichzelf te vertrouwen, vast overtuigd van de liefdevolle kracht van de armen van de Heer.

17. Het is de “zoete weg van de Liefde”,²⁵ door Jezus geopend voor de kleinen en de armen, voor allen. Het is de weg van de ware vreugde. Tegenover een Pelagiaans, individualistisch en elitair, meer ascetisch dan mystiek idee van heiligheid,²⁶ dat vooral het accent legt op de menselijke inspanning, onderstreept Theresia steeds het primaat van het handelen van God, van zijn genade. Zo komt zij ertoe te zeggen: “Ik voel steeds hetzelfde stoutmoedige vertrouwen een grote heilige te worden, omdat ik niet vertrouw op mijn verdiensten, gezien dat ik er *geen enkele* heb, maar ik hoop op Hem die de Deugd, de Heiligheid zelf is: Hij alleen is het die, zich tevredenstellend met mijn zwakke inspanningen, mij tot Hem zal verheffen en mij, overladend met zijn oneindige verdiensten, *heilig* zal maken”.²⁷

Verder dan iedere verdienste

18. Deze wijze van denken is niet in tegenstelling met de traditionele katholieke leer omtrent de groei van de genade, dat wil zeggen dat wij, om niet gerechtvaardigd door de heiligmakende genade, zijn veranderd en in staat gesteld om met onze goede werken mee te werken op een weg van de groei in heiligheid. Op deze wijze worden wij verheven, zodat wij werkelijke verdiensten kunnen hebben wat betreft de ontwikkeling van de ontvangen genade.

19. Theresia geeft er echter de voorkeur aan om het primaat van het goddelijk handelen te benadrukken en uit te nodigen tot volledig vertrouwen door te kijken naar de tot het einde toe ons geschonken liefde van Christus. Eigenlijk is haar onderricht dat, daar wij geen enkele zekerheid kunnen hebben, wanneer wij naar onszelf kijken,²⁸ er zelfs niet zeker van kunnen zijn eigen verdiensten te hebben. Daarom is

²² Vgl. Ms C, 2v^o-3r^o: 235-236.

²³ *Ibid.*, 2v^o: 235.

²⁴ *Ibid.*, 3r^o: 236.

²⁵ Vgl. Ms A, 84v^o: 210.

²⁶ Vgl. apost. exhort. *Gaudete et exultate* (19 maart 2018), 47-62: AAS 110 (2018), 1124-1129.

²⁷ Vgl. Ms. A, 32v^o: 124.

²⁸ Het Concilie van Trente heeft dit uitgelegd: “Zo heeft ieder, wanneer hij zichzelf, zijn eigen zwakheid en slechte gesteldheden in aanmerking neemt, een reden om angst te hebben en te vrezen omtrent de eigen genade (*Decreet over de rechtvaardiging*, IX: DS, 1534). Dit neemt de Catechismus van de Katholieke Kerk weer op, wanneer hij leert dat het onmogelijk is zekerheid te hebben, wanneer men naar zichzelf kijkt of naar eigen handelingen (vgl. nr. 2005). De zekerheid van het vertrouwen vindt men niet in zichzelf, het eigen ik biedt geen basis voor deze zekerheid, die zich niet baseert op introspectie. De heilige Paulus drukte dit op de een of andere wijze uit: “Ik oordeel niet eens over mijzelf. Want al ben ik mij van niets bewust, daarom ga ik nog niet vrijuit. De Heer is het die over mij oordeelt” (1 Kor. 4, 3-4). De heilige Thomas van Aquino legde het op de volgende

het onmogelijk te vertrouwen op deze krachten of prestaties. De Catechismus heeft de woorden van de heilige Theresia willen aanhalen, wanneer zij tot de Heer zegt: “Ik zal voor U verschijnen met lege handen”,²⁹ om uit te drukken dat “de heiligen steeds een levendig bewustzijn hebben gehad dat hun verdiensten pure genade waren”.³⁰ Deze overtuiging wekt een vreugdevolle en tedere dankbaarheid op.

20. De meest gepaste houding is derhalve het vertrouwen van het hart buiten onszelf te stellen: in de oneindige barmhartigheid van een God die zonder grenzen liefheeft en die alles in het kruis van Jezus heeft gegeven.³¹ Om deze reden gebruikt Theresia nooit de in haar tijd veel gebruikte uitdrukking “ik zal van mij een heilige maken”.

21. Haar onbegrensd vertrouwen bemoedigt echter hen die zich broos, beperkt, zondig voelen, zich te laten dragen en veranderen om boven aan te komen: “Ach, als alle zwakke en onvolmaakte zielen zouden voelen wat de kleinste onder alle zielen, de ziel van zijn kleine Theresia, voelt, dan zou geen enkele daarvan wanhopen boven op de berg van de liefde te komen! Jezus vraagt immers geen grootse daden, maar alleen maar overgave en erkentelijkheid”.³²

22. Ditzelfde benadrukken door Theresia van het goddelijke initiatief zorgt ervoor dat, wanneer zij het over de Eucharistie heeft, zij niet haar verlangen om Jezus in de heilige communie op de eerste plaats stelt, maar het verlangen van Jezus die zich met ons wil verenigen en in onze harten wil wonen.³³ Wanneer zij eronder lijdt de communie niet iedere dag te kunnen ontvangen, zegt zij in *De daad van het offeren aan de barmhartige Liefde*: “Blijf in mij zoals in het tabernakel”.³⁴ Het middelpunt en het voorwerp van haar blik is niet zijzelf met haar noden, maar Christus die liefheeft, die zoekt, die verlangt, die in de ziel verblijft.

De dagelijkse overgave

23. Het vertrouwen dat Theresia bevordert, moet niet alleen verstaan worden met betrekking tot eigen heiliging en heil. Het heeft een integrale betekenis, die het geheel van het concrete bestaan omvat en van toepassing is op heel ons leven, waar ons de angst, het verlangen naar menselijke zekerheden, de behoefte alles onder controle te hebben overweldigen. Hier verschijnt de uitnodiging tot heilige “overgave”.

manier uit: aangezien de genade “de mens niet geheel geneest” (*Summa Theologiae*, I-II, q. 109, art. 9, ad. 1), “blijft er een zekere schaduw van onwetendheid in het verstand” (*ibid.*, co).

²⁹ Pr 6: 943.

³⁰ *Catechismus van de Katholieke Kerk*, 2011.

³¹ Dit stelt ook duidelijk het Concilie van Trente: “Geen enkele vrome mens mag twijfelen aan de barmhartigheid van God” (*Decreet over de rechtvaardiging*, IX, DS 1534). “Allen moeten een zeer sterk vertrouwen voeden en opnieuw stellen in de hulp van God.

³² Ms B, 1 v°: 218.

³³ Vgl. Ms A, 48v : 151; LT 92, *Aan Marie Guérin* (30 mei 1889): 384-385.º

³⁴ Pr 6: 941.

24. Het volle vertrouwen, dat overgave aan de Liefde wordt, bevrijdt ons van obsessieve berekeningen, van de voortdurende zorg om de toekomst, van de vrees die de gemoedsrust ontnemt. In haar laatste dagen benadrukte Theresia dit: “Ik vind dat wij die de weg van de Liefde gaan, niet moeten denken aan hetgeen ons in de toekomst aan pijnlijks kan overkomen, want dat is een gebrek hebben aan vertrouwen”.³⁵ Als wij in de handen van een Vader, die ons onbegrensd liefheeft, zijn, dan zal dat waar zijn, welke omstandigheid zich ook voordoet, dan zullen wij verder kunnen gaan, wat er ook gebeurt en zal hoe dan ook zijn plan van liefde en volheid in ons leven worden verwezenlijkt.

Een vuur midden in de nacht

25. Theresia beleefde het sterkste en zekerste geloof in donkerte van de nacht en zelfs in de duisternis van Calvarie. Haar getuigenis heeft het hoogtepunt bereikt in de laatste periode van haar leven, in de grote “beproeving tegen het geloof”,³⁶ die begon met Pasen 1896. In haar verhaal³⁷ brengt zij deze beproeving rechtstreeks in verband met de pijnlijke werkelijkheid van het atheïsme in haar tijd. Zij leefde immers aan het einde van de 19de eeuw, dat wil zeggen in de “gouden tijd” van het moderne atheïsme als filosofisch en ideologisch systeem. Toen zij schreef dat Jezus het had toegestaan dat haar ziel “door de dichtste duisternis werd overvallen”,³⁸ wees zij op de duisternis van het atheïsme en het verwerpen van het christelijke geloof. In vereniging met Jezus, die in zich heel de duisternis van de zonde van de wereld opnam, toen Hij het aanvaardde de kelk van het lijden te drinken, ziet Theresia in die donkere duisternis de wanhoop, de leegte van het niets.³⁹

26. Maar de duisternis kan het licht niet uitdoven: zij is veroverd door Hem die als licht in de wereld is gekomen (vgl. Joh. 12, 46).⁴⁰ Het verhaal van Theresia laat het heldhaftige karakter van haar geloof, haar overwinning in de geestelijke strijd ten overstaan van de sterkste verleidingen zien. Zij voelt zich zuster van de atheïsten en gezeten, zoals Jezus, aan tafel met de zondaars (vgl. Mat. 9, 10-13). Zij spreekt voor hen ten beste, terwijl zij voortdurend haar geloofsdaad hernieuwt, voortdurend in liefdevolle gemeenschap met de Heer: “Ik snel naar mijn Jezus, ik zeg Hem dat ik bereid ben mijn bloed tot de laatste druppel te vergieten om te getuigen dat er een hemel bestaat. Ik zeg Hem dat ik gelukkig ben niet op aarde die mooie hemel te genieten, opdat Hij hem voor de eeuwigheid opent voor de arme ongelovigen”.⁴¹

27. Samen met het geloof beleeft Theresia intens een onbegrensd vertrouwen in de oneindige barmhartigheid van God: “Het vertrouwen dat ons naar de Liefde moet voeren”.⁴² Zij beleeft ook in de duisternis het volledige vertrouwen van een kind dat

³⁵ QG, 23 juli 1897, 3: 1032.

³⁶ Ms C, 31r^o: 271.

³⁷ Vgl. *Ibid.*, 5r^o-7v^o: 238-241.

³⁸ *Ibid.*, 5v^o: 239.

³⁹ Vgl. *ibid.*, 6v^o: 240.

⁴⁰ Vgl. encycl. *Lumen fidei* (29 juni 2013), 17: AAS 105 (2013), 564-565.

⁴¹ Ms. C, 7r^o: 240-241.

⁴² LT 197: *Aan zuster Marie du Sacré-Coeur* (17 september 1896), 538.

zich zonder angst overgeeft in de armen van vader en moeder. Voor Theresia straalt God immers vóór alles door middel van zijn barmhartigheid, de sleutel tot het begrip van al het andere dat van Hem wordt gezegd: “Mij heeft Hij zijn *oneindige Barmhartigheid* geschonken en *daardoor* aanschouw en aanbid ik de andere goddelijke volmaaktheden! Dan verschijnen alle stralend *van liefde* aan mij, zelfs de Gerechtigheid (en misschien nog meer dan enig andere) lijkt mij bekleed met *liefde*”.⁴³ Dat is een van de belangrijkste ontdekkingen van Theresia, een van de grootste bijdragen die zij heel het Volk van God heeft aangeboden. Op buitengewone wijze is zij doorgedrongen in de diepten van de goddelijke barmhartigheid en daaruit heeft zij het licht van haar grenzeloze hoop geput.

Een zeer vaste hoop

28. Vóór haar intrede in de Karmel had Theresia een bijzondere spirituele nabijheid van een van de ongelukkigste personen ervaren, de misdadiger Henri Pranzini, die ter dood was veroordeeld voor een drievoudige moord en geen berouw had getoond.⁴⁴ Wanneer zij de Mis voor hem aanbiedt en met een geheel vertrouwen voor zijn heil bidt, is zij er zeker van hem in contact te brengen met het bloed van Jezus en zegt zij tegen God dat zij er zeker van is dat Hij op het laatste ogenblik hem zou vergeven en zij hieraan zou geloven, “ook al had hij niet *gebiecht* en geen enkel *teken van berouw gegeven*”. Zij geeft de reden van haar zekerheid: “Zozeer had ik vertrouwen in de oneindige barmhartigheid van Jezus”.⁴⁵ Wat voor een emotie, wanneer zij ontdekt dat Pranzini, wanneer hij het schavot heeft bestegen, “zich opeens, gegrepen door een onverwachte ingeving, zich omdraait, een *kruisbeeld* grijpt dat de priester hem voorhoudt, en *drie keer de heilige wonden kust!*”.⁴⁶ Deze zo intense ervaring tegen elke hoop in te hopen is voor haar fundamenteel geweest: “Ach, na die unieke genade groeide mijn wens de zielen te redden iedere dag!”⁴⁷

29. Theresia is zich bewust van het drama van de zonde, hoewel wij haar vaak in het mysterie van Christus verzonken zien, met de zekerheid dat “waar de zonde heeft gewoekerd, de genade mateloos werd” (Rom. 5, 20). De zonde van de wereld is immens, maar niet eindeloos. De barmhartige liefde van de Verlosser, die is daarentegen wel eindeloos. Theresia is getuige van de uiteindelijke overwinning van Jezus op alle krachten van het kwaad door zijn lijden, dood en verrijzenis. Bewogen door vertrouwen, durft zij te zeggen: “Jezus, maak dat ik veel zielen red: dat er vandaag geen enkele is die verdoemd is! [...] Jezus, vergeef mij, als ik dingen zeg die men niet moet zeggen: ik wil U alleen maar verblijden en troosten”.⁴⁸ Dit staat mij toe over te gaan naar een ander aspect van die frisse wind die de boodschap van de heilige Theresia van het Kind Jezus en het Heilig Gelaat is.

⁴³ Ms. A, 83v^o: 209.

⁴⁴ Vgl. *ibid.* Ms. C, 45v^o-46v^o: 146-147.

⁴⁵ *Ibid.*, 46r^o: 146.

⁴⁶ *Ibid.*, 46r^o: 146-147.

⁴⁷ *Ibid.*, 46v^o: 147.

⁴⁸ PR 2: 937.

3. Ik zal de liefde zijn

30. “Groter” dan het geloof en de hoop zal de liefde nooit een einde hebben (vgl. 1 Kor. 13, 8-13). Het is de grootste gave van de Heilige Geest en “moeder en wortel van iedere deugd”.⁴⁹

De liefde als persoonlijke houding van liefde

31. De *Geschiedenis van een ziel* is een getuigenis van liefde, waarin de kleine Theresia ons een commentaar aanbiedt omtrent het nieuwe gebod van Jezus: “Dat gij elkaar liefhebt, zoals Ik u heb liefgehad” (Joh. 15, 12).⁵⁰ Jezus heeft dorst naar het antwoord op zijn liefde. Immers, “Hij heeft niet gearzeld bij de Samaritaanse vrouw om een beetje water te *bedelen*. Hij had dorst... Maar toen Hij zei: “geef mij te drinken”, was het *de liefde* van zijn arm schepsel die de Schepper van het heelal inriep. Hij had dorst naar liefde!”⁵¹ Theresia wil beantwoorden aan de liefde van Jezus, Hem liefde voor liefde teruggeven.⁵²

32. De symboliek van de huwelijksliefde brengt de wederkerigheid van de zelfgave tussen bruidegom en bruid tot uitdrukking. Zo schrijft zij, geïnspireerd door het Hooglied (2, 16): “Ik denk dat het hart van mijn bruidegom alleen van mij is, zoals het mijne alleen hem toebehoort, en dan spreek ik in de eenzaamheid tot hem over deze heerlijke liefde van hart tot hart, erop wachtend hem eens van aangezicht tot aangezicht te aanschouwen!”⁵³ Hoewel de Heer ons samen als Volk van God liefheeft, handelt de liefde tegelijkertijd op een zeer persoonlijke wijze, “van hart tot hart”.

33. Theresia heeft de levendige zekerheid dat Jezus haar heeft liefgehad en persoonlijk heeft gekend in zijn lijden: “Hij heeft mij liefgehad en zichzelf overgeleverd voor mij” (Gal. 2, 20). Wanneer zij Jezus in zijn doodstrijd aanschouwt, zegt zij tegen Hem: “U zag mij altijd”.⁵⁴ Op dezelfde wijze zegt zij tegen het Kind Jezus in de armen van zijn Moeder: “Met uw hand Maria strelend, steunde U de wereld en gaf haar leven. En U dacht reeds aan mij!”⁵⁵ Zo kijkt zij aan het begin van de *Geschiedenis van een ziel* ook naar de liefde van Jezus voor allen en voor ieder, als was hij de enige op de wereld.⁵⁶

34. De daad van liefde van Jezus, door Theresia voortdurende beleefd als een adem, is haar sleutel voor het lezen van het Evangelie. Met deze liefde verzinkt zij in alle mysteries van het leven van Christus, waarvan zij zich tot een tijdgenote maakt door samen met Maria en Jozef, Maria Magdalena en de apostelen in het Evangelie

⁴⁹ *Summa Theologiae*, I-II, q. 62, art. 4.

⁵⁰ Vgl. Ms C, 11v^o-31r^o: 256-271.

⁵¹ Ms. B, 1v^o: 218.

⁵² Vgl. *ibid.*, 4r^o: 224.

⁵³ LT 122, Aan Céline (14 oktober 1890): 421.

⁵⁴ P 24, 21: 674.

⁵⁵ *Ibid.*, 6: 670.

⁵⁶ Vgl. Ms. A, 3r^o: 80-81.

een plaats in te nemen. Samen met hen dringt zij door in de diepten van de liefde van het Hart van Jezus. Kijken wij eens naar een voorbeeld: “Wanneer ik Magdalena zie naderen te midden van de talrijke gasten, haar tranen de voeten van haar aanbeden Meester bevochtigen, die zij voor de eerste keer aanraakt, voel ik dat haar *hart* de afgronden van liefde en barmhartigheid van het *Hart van Jezus* heeft begrepen en, hoe zondig zij ook is, dit Hart van liefde niet alleen bereid is om haar te vergeven, maar ook om haar de weldaden van zijn goddelijke intimiteit te schenken, haar te verheffen tot de hoogste toppen van de aanschouwing”.⁵⁷

De grootste liefde in de grootste eenvoud

35. Aan het einde van de *Geschiedenis van een ziel* schenkt Theresia ons haar *Aanbieden als Slachtoffer van het Brandoffer aan de Barmhartige Liefde*.⁵⁸ Wanneer zij zich ten volle heeft overgegeven aan de werking van de Geest, heeft zij zonder rumoer of opzichtige tekenen de overvloed van het levende water ontvangen: “De stromen of beter de oceanen van genaden die mijn ziel zijn komen overstromen”.⁵⁹ Het is het mystieke leven dat ook zonder buitengewone verschijnselen aan alle gelovigen wordt voorgehouden als dagelijkse ervaring van liefde.

36. Theresia beleeft de liefde in kleinheid, in de eenvoudigste dingen van het bestaan van iedere dag en zij doet dat in gezelschap van de Maagd Maria, van haar lerend dat “*liefhebben alles geven en zichzelf wegschenken is*”.⁶⁰ Immers, terwijl de predikers van haar tijd vaak op een triomfalistische wijze spraken over de grootheid van Maria, als ver van ons, laat Theresia, uitgaande van het Evangelie, zien dat Maria de grootste is van het Rijk der Hemelen, omdat zij de kleinste is (vgl. Mat. 18, 4), het dichtst bij Jezus in zijn vernedering. Zij ziet dat, daar waar de apocriefe verhalen vol van opvallende en wonderbare episodes zijn, de evangeliën ons een nederig en arm leven laten zien, dat in de eenvoud van het geloof wordt doorgebracht. Jezus zelf wil dat Maria het voorbeeld is van de ziel die Hem met een puur geloof zoekt.⁶¹ Maria is de eerste geweest die de “kleine weg” in puur geloof en pure nederigheid heeft beleefd, zodat Theresia niet aarzelt te schrijven:

“Ik weet dat u in Nazareth, Moeder vol van genade,
arm was en niets meer wilde:
geen wonderen of extases of geestvervoeringen
sieren uw leven, Koningin van de heiligen!
Op aarde is het aantal kleinen groot,
die naar u kunnen kijken zonder te beven.
De gemeenschappelijke weg, onvergelykelijke Moeder,
wilt u afleggen en hen naar de hemel leiden”.⁶²

⁵⁷ LT 247, *Aan abt Bellière* (21 juni 1897): 587.

⁵⁸ Vgl. Pr 6: 941-943.

⁵⁹ Ms A, 84r: 210.

⁶⁰ P 54, 22: 726.

⁶¹ Vgl. *ibid.*, 15: 725.

⁶² *Ibid.*, 1: 725.

37. Theresia heeft ons ook verhalen geboden die getuigen van enkele ogenblikken van genade, beleefd te midden van de eenvoud van iedere dag, zoals haar plotselinge ingeving, terwijl zij een zieke zuster met een moeilijk karakter begeleidde. Maar het betreft altijd ervaringen van de meest intense liefde, beleefd in de meest gewone omstandigheden: “Op een winteravond vervulde ik, zoals gewoonlijk, mijn kleine dienst, het was koud, het was donker... Opeens hoorde ik in de verte de harmonieuze klank van een muziekinstrument: toen stelde ik mij een goed verlichte, geheel van goud stralende salon voor, elegant geklede meisjes die elkaar complimenten maakten en wereldse plichtplegingen uitwisselden; vervolgens viel mijn blik op de arme zieke die ik ondersteunde; in plaats van een melodie hoorde ik soms haar klagelijke zuchten, in plaats van goud zag ik de tegels van ons strenge klooster, nauwelijks verlicht door een zwak licht. Ik kan niet uitdrukken wat er in mijn ziel gebeurde, wat ik weet is dat de Heer haar verlichtte met de stralen van de waarheid die het donkere schijnsel van de feesten van de aarde verre te boven gaan, dat ik mijn geluk niet kon geloven... Ach, ik zou de tien minuten, gebruikt om mijn nederig dienstwerk van liefde te vervullen, niet gegeven hebben om duizend jaar van wereldse feesten te genieten”.⁶³

In het hart van de Kerk

38. Theresia heeft van de heilige Theresia van Avila een grote liefde voor de Kerk geërfd en is tot het diepste van dit mysterie kunnen komen. Dat zien wij in haar ontdekking van het “hart van de Kerk”. In een lang gebed tot Jezus,⁶⁴ geschreven op 8 september 1896, de zesde verjaardag van haar professie, vertrouwt de heilige aan de Heer toe dat zij zich bezielde voelde door een immens verlangen, door een hartstocht voor het Evangelie waaraan geen enkele roeping alleen kon voldoen. En zo had zij op zoek naar haar “plaats” in de Kerk de hoofdstukken 12 en 13 van de eerste brief van de heilige Paulus aan de Korinthiërs opnieuw gelezen.

39. In hoofdstuk 12 gebruikt de apostel de metafoor van het lichaam en zijn ledematen om uit te leggen dat de Kerk in zich een grote verscheidenheid aan charisma's in hiërarchische orde bevat. Maar deze beschrijving is voor Theresia niet voldoende. Zij zet haar onderzoek voort, leest de “hymne aan de liefde” van hoofdstuk 13, vindt daar het grote antwoord en schrijft deze gedenkwaardige bladzijde: “Toen ik naar het mystieke lichaam van de Kerk keek, had ik mij in geen enkel van de ledematen herkend, zoals die door de heilige Paulus worden beschreven: of beter, ik wilde mij herkennen in *alle!*... De Liefde gaf mij de sleutel van mijn *roeping*. Ik begreep dat als de Kerk een lichaam had, samengesteld uit verschillende ledematen, het haar niet ontbrak aan het noodzakelijkste, edelste van alle: ik begreep dat de Kerk een Hart had en dat dit Hart brandde van Liefde. Ik begreep dat alleen de Liefde de ledematen van de Kerk deed handelen: dat als de Liefde zou moeten uitdoven, de apostelen niet meer het Evangelie zouden verkondigen, de martelaren zouden weigeren hun bloed te vergieten... Ik begreep dat de *Liefde* alle roepingen omvatte, dat de Liefde alles was, dat zij alle tijden en alle

⁶³ Ms. C, 29v^o-30r^o: 269.

⁶⁴ Vgl. Ms. B, 2r^o-5v^o: 219-229.

plaatsen omvatte!... Kortom dat zij eeuwig is!... Toen heb ik in de overmaat van mijn uitzinnige vreugde uitgeroepen: O Jezus, mijn Liefde..., mijn roeping heb ik eindelijk gevonden! Mijn roeping is de Liefde!... Ja, ik heb mijn plaats in de Kerk gevonden en deze plaats, mijn God, bent U die ze mij heeft gegeven: in het Hart van de Kerk, mijn Moeder, zal ik de Liefde zijn!... Zo zal ik alles zijn... Zo zal mijn droom verwezenlijkt worden!!!”⁶⁵

40. Het is geen hart van een triomfalistische Kerk, het is het hart van een liefhebbende, nederige en barmhartige Kerk, Theresia plaatst zich nooit boven de anderen, maar op de laatste plaats met de Zoon van God, die voor ons slaaf is geworden en zich heeft vernederd, Hij werd gehoorzaam tot aan de dood op een kruis (vgl. Fil. 2, 7-8).

41. Die ontdekking van het hart van de Kerk is ook voor ons vandaag een groot licht om geen aanstoot te nemen aan de beperkingen en zwakheden van het kerkelijke instituut, getekend door duisternis en zonde, en binnen te treden in haar hart dat brandt van liefde, dat dankzij de gave van de Heilige Geest met Pinksteren in vuur en vlam is gezet. Het is het hart waarvan het vuur nog steeds opnieuw tot leven wordt gebracht met iedere daad van onze liefde. “Ik zal liefde zijn”: dat is de radicale keuze van Theresia, haar definitieve synthese, haar meest persoonlijke spirituele identiteit.

Een regen aan rozen

42. Na veel eeuwen waarin scharen van heiligen met zeer veel vuur en schoonheid hun streven om “naar de hemel te gaan” tot uitdrukking hebben gebracht, erkent de heilige Theresia met grote oprechtheid: “Toen had ik allerlei grote innerlijke beproevingen (ik vroeg mij zelfs af of er wel een hemel was)”.⁶⁶ Op een ander ogenblik zegt zij: “Wanneer ik het geluk van de hemel, het eeuwig bezit van God, bezing, voel ik geen enkele vreugde, omdat ik eenvoudigweg bezing wat “*ik wil geloven*”.⁶⁷ Wat is er gebeurd? Zij was aan het luisteren naar de oproep van God om meer dan hetgeen het eigen geluk droomde, vuur in het hart van de Kerk te brengen.

43. De verandering die in haar plaatsvond, maakt het haar mogelijk van een vurig verlangen naar de hemel over te gaan naar een voortdurend en vurig verlangen naar het welzijn van allen, dat zijn hoogtepunt vindt in de droom om in de hemel haar zending Jezus te beminnen en Hem te doen beminnen in de hemel voort te zetten. In deze zin schreef zij in een van de laatste brieven: “Ik reken juist erop in de hemel niet werkeloos te blijven: mijn verlangen is nog voor de Kerk en voor de zielen te werken”.⁶⁸ En diezelfde dagen zei zij op de meest directe wijze: “Mijn hemel zal op

⁶⁵ *Ibid.*, 3v^o: 223.

⁶⁶ Ms A, 80v^o: 204. Het was geen gebrek aan geloof. De heilige Thomas leert dat in het geloof de wil en het verstand werkzaam zijn. De stemming van de wil kan zeer sterk en vast geworteld zijn, terwijl het verstand verduisterd kan zijn, vgl. *De Veritate* 14, 1.

⁶⁷ Ms C, 7v^o: 241.

⁶⁸ LT 254, *Aan pater A. Roulland* (14 juli 1897): 593.

aarde tot het einde van de wereld voorbijgaan. Ja, ik wil mijn hemel doorbrengen om op aarde goed te doen”.⁶⁹

44. Zo drukte Theresia haar meest overtuigende antwoord uit over de unieke gave die de Heer haar schonk in het verrassende licht dat God over haar uitstortte. Zo kwam zij tot de laatste persoonlijke synthese van het Evangelie, die uitging van het volle vertrouwen om haar hoogtepunt te vinden in de totale gave aan de ander. Zij twijfelde niet aan de vruchtbaarheid van deze toewijding: “Ik denk aan al het goede dat ik na mijn dood zal kunnen doen”.⁷⁰ “De goede God zou mij niet dit verlangen om na de dood op aarde goed te doen geven, als Hij het niet wilde verwezenlijken”.⁷¹ “Het zal als een regen van rozen zijn”.⁷²

45. De cirkel sluit zich: “*C’est la confiance*”. Het is het vertrouwen dat ons naar de Liefde leidt en ons zo bevrijdt van de angst, het is het vertrouwen dat ons helpt de blik van onszelf af te wenden, het is het vertrouwen dat het mogelijk maakt in de handen van God te leggen wat alleen Hij kan doen. Dat laat aan ons een immense stroom van liefde en energie om het welzijn van onze broeders en zusters te zoeken. En zo kon Theresia te midden van het lijden van haar laatste dagen zeggen: “*Ik reken alleen nog maar op de liefde*”.⁷³ Uiteindelijk telt alleen de liefde. Het vertrouwen doet de rozen ontluiken en verspreidt ze als een overlopen van de overvloed van de goddelijke liefde. Laten wij erom vragen als een gave om niet, als een kostbaar geschenk van genade, opdat in ons leven de wegen van het Evangelie opengaan.

4. In het hart van het Evangelie

46. In *Evangelii gaudium* heb ik de uitnodiging benadrukt terug te keren naar de frisheid van de bron om het accent te leggen op wat wezenlijk en onontbeerlijk is. Ik acht het passend opnieuw die uitnodiging te doen en voor te houden.

De kerklerares van de synthese

47. Deze exhortatie over de heilige Theresia staat mij toe eraan te herinneren dat in een missionaire Kerk “de verkondiging zich concentreert op het wezenlijke, op datgene dat het mooist, het grootst, het aantrekkelijkst en tegelijkertijd het noodzakelijkst is. Het aanbod wordt eenvoudiger zonder hierdoor aan diepte en waarheid te verliezen en zo wordt het overtuigender en stralender”.⁷⁴ De lichtende kern is “*de schoonheid van de heilzame liefde van God, geopenbaard in Jezus Christus die is gestorven en verrezen*”.⁷⁵

⁶⁹ QG, 17 juli 1897: 1028.

⁷⁰ *Ibid.*, 13 juli 1897, 17: 1020., 17 juli 1897: 1028.

⁷¹ *Ibid.*, 18 juli 1897, 1: 1028.

⁷² UC, 9 juni 1897: 1158.

⁷³ LT 242, *Aan zuster Mare de la Trinité* (6 juni 1897): 582.

⁷⁴ Apost. exhort. *Evangelii gaudium* (24 november 2013), 35: AAS 105 (2013), 1034.

⁷⁵ *Ibid.*, 36: AAS 105 (2013), 1035.

48. Niet alles is even centraal, omdat er een orde of hiërarchie is tussen de waarheden van de Kerk en “dit geldt zowel voor de dogma’s van het geloof, als voor het geheel van het onderricht van de Kerk, daarbij inbegrepen het morele onderricht”.⁷⁶ Het middelpunt van de christelijke moraal is de liefde, die het antwoord is op de onvoorwaardelijke liefde van de Drie-eenheid, voor wie “de werken van liefde voor de naaste het meest volmaakte uitwendige blijk van de innerlijke genade van de Geest zijn”.⁷⁷ Uiteindelijk telt alleen maar de liefde.

49. De specifieke bijdrage die Theresia ons als heilige en kerklerares schenkt, is nu juist niet analytisch, zoals bijvoorbeeld die van de heilige Thomas van Aquino zou kunnen zijn. Haar bijdrage is veeleer synthetisch, omdat haar talent erin bestaat ons te brengen naar het middelpunt, naar hetgeen wezenlijk is, naar hetgeen onontbeerlijk is. Zij laat met haar woorden en haar persoonlijke weg zien dat, hoewel al het onderricht en de normen van de Kerk hun belang, hun waarden, hun licht hebben, enkele noodzakelijker en wezenlijker voor het christelijke leven zijn. Daar heeft Theresia haar blik en haar hart op gericht.

50. Als theologen, moraaltheologen, geleerden in de spiritualiteit, als herders en als gelovigen hebben wij, ieder op zijn eigen terrein, er nog steeds behoefte aan deze geniale intuïtie van Theresia te begrijpen en er de theoretische en praktische, leerstellige en pastorale en gemeenschappelijke consequenties uit te trekken. Zij dienen de innerlijke durf en vrijheid om dat te doen.

51. Soms worden er van deze heilige alleen maar uitdrukkingen aangehaald die secundair zijn, of worden er thema’s vermeld die zij gemeenschappelijk kan hebben met iedere andere heilige: het gebed, het offer, de eucharistische vroomheid en zoveel andere mooie getuigenissen, maar op deze wijze zouden wij ons kunnen beroven van hetgeen er het meest specifiek is in de gave die zij aan de Kerk heeft gedaan, daarbij vergetend dat “iedere heilige een zending is; het is een plan van de Vader om op een bepaald ogenblik in de geschiedenis een aspect van het Evangelie te weerspiegelen en gestalte te geven”.⁷⁸ Daarom “om te herkennen wat het woord is dat de Heer door middel van een heilige wil zeggen, moeten wij niet stil blijven staan bij bijzonderheden [...]. Wat men in overweging moet nemen, is het geheel van zijn leven, zijn hele weg van heiliging, de gestalte die iets van Jezus Christus weerspiegelt en naar voren komt, wanneer men erin slaagt de betekenis van de totaliteit van zijn persoon te begrijpen”.⁷⁹ Dat geldt des te meer voor de heilige Theresia, daar zij een “kerklerares” van de synthese is.

52. Van de hemel tot de aarde blijft de actualiteit van de heilige Theresa van het Kind Jezus en het Heilig Gelaat in heel haar “kleine grootheid”.

In een tijd die uitnodigt zich op te sluiten in eigen belangen, laat Theresia ons de schoonheid om van het leven een gave te maken, zien.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ *Ibid.*, 37: AAS 105 (2013), 1035.

⁷⁸ Apost. exhort. *Gaudete et exsultate* (19 maart 2013), 19: AAS 110 (2018), 1117.

⁷⁹ *Ibid.*, 22: AAS 110 (2018), 1117.

Op een ogenblik waarin oppervlakkigere behoeften overheersen, is zij getuige van evangelische radicaliteit.

In een tijd van individualisme doet zij ons de waarde van de liefde die voorspraak wordt, ontdekken.

Op een ogenblik waarop het menselijk wezen geobsedeerd is door grootheid en door nieuwe vormen van macht, wijst zij op de weg van de kleinheid.

In een tijd waarin zoveel menselijke wezens worden afgedankt, leert zij ons de schoonheid van de zorg, van de zorg voor de ander op zich nemen.

Op een ogenblik van de complexiteit kan zij ons helpen de eenvoud weer te ontdekken, de absolute voorrang van de liefde, het vertrouwen en de overgave, waarbij wij een legalistische en ethiserende logica overwinnen die het christelijk leven vult met verplichtingen en voorschriften en de vreugde van het Evangelie bevest.

In een tijd van het zich terugtrekken en in zichzelf opsluiten nodigt Theresia ons uit tot een missionair erop uitgaan, veroverd als wij zijn door de aantrekkingskracht van Jezus Christus en het Evangelie.

53. Anderhalve eeuw na haar geboorte is Theresia levender dan ooit te midden van een Kerk op weg, in het hart van het Volk van God. Zij pelgrimeert met ons, terwijl zij het goede op aarde doet, zoals zij zozeer heeft gewenst. Het mooiste teken van haar spirituele vitaliteit zijn de ontelbare "rozen" die zij verspreidt, dat wil zeggen de genaden die God ons schenkt op haar voorspraak vol liefde om ons te steunen op de weg van ons leven.

Lieve heilige Theresia,
de Kerk moet de kleur, de geur, de vreugde van het Evangelie laten stralen.

Zend ons uw rozen!
Help ons altijd vertrouwen te hebben,
zoals jij hebt gedaan,
in de grote liefde die God voor ons heeft,
opdat wij elke dag jouw kleine weg van heiligheid kunnen navolgen.
Amen.

Gegeven te Rome bij de Sint-Jan van Lateranen, 15 oktober, gedachtenis van de heilige Theresia van Avila, van het jaar 2023, het elfde van mijn pontificaat.

FRANCISCUS